

Helsingin piispa Teemu Sippo SCJ antoi marraskuun alussa Fides-lehdelle haastattelun monesta ajankohtaisesta aiheesta.

Eirassa, piispantalon hiljaisuudessa piispa Teemu Sippo SCJ otti minut vastaan levollisen oloisena. Suomessa ja kotona Helsingissä hän on ehtinyt olla vain joitakin päiviä palattuaan viikkoja kestäneestä piispainsynodista ja käytyään vielä Suomen Ekumeenisen Neuvoston syyskokouksessa Porissa ja sitten Islannissa, jossa maan katolilaiset saivat uuden paivon. Haastattelussa piispa kertoi synodin työstä ja tuloksista samoin kuin muista ajankohtaisista aiheista.

Pohjoismaiden edustaja

Vaikka kuinka tiedotusvälineet ovat yrittäneet luoda kuvaa piispainsynodista riittaisena ja vähintäänkin kahtiajakautuneena kokouksena, ei piispa Teemu voi tällaista näkemystä allekirjoittaa. "Minusta kokemus oli veljellinen, ystävällinen ja iloinen. Ihmiset tutustuivat toisiinsa, ja välillämme vallitsi hyvä ilmapiiri."

Mutta kyllä synodissa keskusteltiin. "Tottakai oli erilaisia näkemyksiä, ja ne tuotiin avoimesti esille", piispa toteaa ja myöntää, että joukossa oli myös "joskus aika teräviäkin mielipiteitä". Mutta "se kuuluu asiaan".

Pohjoismaiden piispainkokouksen edustajana piispa oli saanut eväitä edustamistaan maista. "Loppujen lopuksi minä kuitenkin valmistin tekstin. Otin siinä huomioon niitä vastauksia, joita oli tullut meidän maistamme, ja tein yhteenvedon meidän tilanteestamme ja siitä, minkälaisia haasteita meillä Pohjoismaissa on. Ne ovat meillä kaikilla aika samanlaisia."

Katoliseen maailmaan verrattuna "Suomi, niin kuin muut Pohjoismaat, on aika liberaali maa. Täällä avioliitto ja perhe ja muutkin ihmissuhteet ovat vähän toisenlaisessa tilanteessa kuin joissakin kovasti katolisissa maissa. Tämä on meille selvä haaste."

Yleinen tahtotila

Piispa kertoi painottaneensa samaa, mitä monet muutkin: Synodin tarkoitus ei ole tuomita, osoitella sormella tai moralisoida, vaan "pikemminkin osoittaa, kuinka kaunis ja arvokas katolinen avioliitto- ja perhekäsitys on, ja sen avulla ohjata katolilaisia hyvään elämään ja jopa toimimaan jollakin tapaa mallina". Tämä tapahtuu kirkon avulla, kirkon, joka haluaa esimerkiksi, että "lapset varttuvat turvallisessa

Kuva Cristian Gennari/SIR

Ole katolilainen uskollisesti ja iloiten!

ympäristössä, oppivat tuntemaan avioliiton ja perheen merkityksen ja ovat siksi myöhemmällä iällä valmiita jäljittelemään sitä, mitä ovat kokeneet".

Piispa Teemu korosti myös avioliittokurssien merkitystä. Ne ovat kasvattaneet suosiotaan myös Suomessa. Se on todella hyvä asia. Huolellinen valmistautuminen on ehdottoman tärkeää, ettei sakramenttialiseen avioliittoon astuta liian kevyin perustein. Mutta kaikki työ ei ole kursienkaan avulla vielä tehty. "Tapaamisia tarvitaan myös avioliiton solmimisen jälkeen. Monesti muutaman vuoden jälkeen tulee jo ongelmia ja tarvitaan neuvontaa, perhetapaamisia. Tietysti täytyy painottaa messussa käymistä, yhteistä rukousta perheissä ja muita asioita, jotka rakentavat perhettä."

Lisäksi on asia, josta synodissakin paljon keskusteltiin: integraatio. "Monet katolilaisetkin elävät niin sanotusti epäpätevissä avioliitoissa, ovat eronneet ja menneet uudelleen naimisiin. Meidän pitäisi huolehtia heistäkin", piispa Teemu painottaa ja sanoo, ettei voi olla niin, et-

tä "heidät vain siivotaan syrjään, kun todetaan, että he ovat tehneet väärin, eikä heistä sitten enää välitetä". Piispan mielestä "olisi tärkeää, että hekin tuntisivat olevansa katolisen kirkon jäseniä – ja tämä koskee myös homoseksuaalisesti tuntevia ihmisiä".

Yleisenä ilmapiirinä välittyi nimenomaan mukana kulkeminen, sielunhoito. "Se pitää saada paremmin esille. Tämä oli synodin isien pitkälti yksimielinen ajatus." Jatkossa varmaankin kuulemme sitten, mitä ohjeita paavi tästä asiasta antaa.

"Tästähän käytiin tietysti keskustelua, muttei niinkään opillista keskustelua, koska oppi on selvä, aivan kirkas – se on katolinen opetus avioliitosta ja perheestä", piispa korosti mutta sanoi myös, että pastoraalisen käytännön osalta oli jonkin verran erimielisyyksiä. "Olisiko esimerkiksi eronneiden ja uudelleenavioituneiden tapauksessa jossakin tiettyssä vaiheessa mahdollista, että jonkinlaisen katumusajan jälkeen heidänkin annettaisiin osallistua sakramentteihin?" piispa kysyi ja totesi: "Tämä oli suuri kysymys synodissa."

Synodi teki selväksi, kuinka tärkeä perhe on

Synodin isät ovat tulkinneet synodin antia monella eri tavalla. Piispa Teemun mielestä "tuli ainakin selväksi, kuinka tärkeä perhe on". "Ehkä usein, kun ajatellaan perhettä, se on niin lähellä meitä, ettemme sitä näe emmekä ymmärrä sen merkitystä, mutta jos ajatellaan tarkemmin, niin mitä me olisimme ilman perhettä? Se on valtavan tärkeä. Ei pelkästään ydinperhe, vaan myös isoäidit ja isoisät, sedät ja tädit ja niin edelleen. Sitten on tietenkin myös perheitä, jotka ovat jollakin tavalla haavoittuneet, joissa ei ole ehkä isää tai äitiä tai joissa eletään vaikeissa olosuhteissa – on köyhyyttä, pakolaisuutta, kaikenlaisia. Kaikista pitäisi pitää huolta ja kaikkia auttaa."

Piispa nosti synodin keskusteluista esiin myös sen, ettei ihan tavallisia perheitäkään saa unohtaa ja jättää vaille tukea. Se on hyvä huomio, sillä eihän todellisuuskään ole pelkkiä epätavallisia olosuhteita. Onko aina pakko olla ongelmia, en-

Artikkeleita

nen kuin huomata ja saa tukea? Ehkäpä se on maallistumisen seurausta: hyvästä ei puhuta, hyvä ei kiinnosta. Eihän lehdistökään yleensä kiinnitä huomiota mihinkään normaaliin. Perheiden tukeminen ongelmissaan ja kaikessa normaaliudessaankin on selvästi suuri ja tärkeä haaste koko kirkolle, erityisesti sen paimenille.

Laupeuden riemuvuosi alkaa

Piispa Teemu myönsi, että hänen syksynsä on ollut niin kiireinen, ettei hän vielä ole ehtinyt paljon keskittyä ylimääräisen laupeuden riemuvuoden tapahtumiin. Synodi itsessään ja siihen valmistautuminen vei niin paljon aikaa. Nyt voi katsetta kääntää tulevaan.

”Toivon, että nyt kun pappienneuvosto ja pastoraalineuvosto kokoontuvat piakoin, saataisiin luotua jonkinlainen ohjel-

Kuva Marko Tervaportti

ma hiippakunnalle. Sitten tiedetään, mitä tehdään.”

Yksi ehdotus piispalla ainakin on mielessä. Piispainkokouksessa oli pohjoismaisten kollegojen kanssa pohdittu, että voitaisiin järjestää yhteinen keräys pakolaisia varten, ehkä paastokeräyksenä. ”Se oli oikein hyvä ajatus ja sopii hienosti laupeuden vuoden teemaan. Olen kyllä kuulut, ettei se ehkä onnistu ihan näin yksinkertaisesti, mutta ajatus on kyllä hyvä.” Jossakin muodossa keräys pakolaisille varmaankin toteutuu.

Onneksi ”paavi antaa paljon. Hän heittää palloja meille koko ajan, puhuu armahtavuudesta ja laupeudesta. Hän pitää ihania saarnoja, joita voisi tietysti lukea ja painaa ja mietiskellä.” Niissä on aina tuoretta materiaalia.

Piispa avaa riemuvuoden pyhän oven Pyhän Henrikin katedraalissa juhlallisessa liturgiassa 13. joulukuuta. ”Periaatteessa se olisi aina auki – ehkei kuitenkaan öisin –, niin että katolilaiset kulkiessaan sen läpi katedraaliin rukoilemaan saisivat sitten – tavallisin ehdoin – aneen.”

Ekumenian johtopaikalla

Piispa on toiminut viimeiset kuusi vuotta, kaksi kautta, Suomen Ekumeenisen Neuvoston puheenjohtajana. Hän on ollut tehtävässä ensimmäinen katolilainen. Hiljattain pidetyssä SEN:n syyskokouksessa seuraavaksi puheenjohtajaksi valittiin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispa Kari Mäkinen. Mistään suunnanmuutoksesta ei kuitenkaan ole kyse, sillä ”yleensä Turun luterilainen arkkipiispa on toiminut puheenjohtajana, niinpä tämä on vain ihan normaalia vaihtelua. Enemminkin nykyinen tilanne (katolinen puheenjohtaja ja ortodoksinen pääsihteeri) on ollut poikkeus”, piispa Teemu vakuuttaa.

Piispa kuvailee SEN:n puheenjohtajuutta vastuulliseksi tehtäväksi, ei kuitenkaan miksikään itsevaltaiseksi toimeksi. ”Puheenjohtaja ennen muuta kokoaa joukkoa yhteen ja ottaa huomioon erilai-

vain aikaperspektiivistä”, piispa toteaa ja sanoo hymyillen: ”Jos ajatellaan, minäkäläinen ekumenian tila oli vaikkapa 40 vuotta sitten, niin varmaankin se oli aika toisenlainen kuin nykyään. Kyllä se menee eteenpäin, jopa vähän niin kuin itses-tään.”

Piispan mielestä ekumeniassa tärkeää on sekä henkilötaso että asiataso. ”Minusta tuntuu, että henkilötasolla olemme menneet paljon eteenpäin: tunnemme toisiamme ja voimme helposti käydä keskustelua keskenämme, pohtia asioita ja yhteistyötä.” Mutta asiataason puolella ei kaikki ole yhtä helppoa. ”Se ei etene samalla tavalla, sillä meillä on vielä suuria eroja. Tämä tulee esiin jo siinä, miten eri kirkot ja yhteisöt käsittävät ekumenian päämäärän. Onko ekumenian päämäärä todella kristittyjen ykseys, niin kuin ainakin me katolilaiset ajattelemme, vai onko se enemmän jonkinlaista yhdessä Jumalan ja Jeesukseen Kristukseen uskomista Raamatun mukaan, yhdessä ylistämistä ja rukoilemista?” Tässä on piispan mukaan jatkuva haaste ekumenialle. Eivät kaikki välttämättä enää pyrikään siihen, että ”kaikki olisivat yhtä”. Vastarintaakin esiintyy, vaikka paavi Franciscus onkin aivan valtava ”ekumeeninen ilmiö”.

”Synodissa huomasin, kuinka vaikuttavia hänen saarnansa ovat. Vaikken osaa-kaan italiaa ollenkaan täydellisesti, aistin hänen sanojensa syvällisyyden ja suoruden, vilpittömyyden.” Hän todellakin puhuu kuin ihminen ihmiselle.

Positiivinen ongelma: kirkko kasvaa

Katolisen kirkon jäsenmäärän kasvu on huomattu myös oman kirkkomme ulkopuolella, kun tilanahtautteen vedoten lainataan esimerkiksi Tapanilan luterilaista kirkkoa joka toinen sunnuntai. Sielläkin käy ainakin satakunta lähiseudun uskovaa – ja silti katedraalin messu samaan aikaan on lähes yhtä täynnä kuin muina sunnuntaina.

”Tämä on todellinen kauhun tasapaino: Tarvitaan lisää tilaa, mutta ei ole rahaa. Suunnitelmia toki on, ja se on jo hyvä, että Tapanilassa on jotakin.” Toistaiseksi Rovaniemi ja Maarianhamina – ja muutkin paikat – vielä joutuvat odottamaan myös käytännössä toteuttamiskelpoisia ratkaisuja. ”Maarianhaminassa myynnissä on ollut yksi kirkko, mutta se olisi meille aivan liian kallis ja liian iso”, piispa toteaa vakavana. Kaikesta käy ilmi, että tilaratkaisuja pohditaan ja etsitään koko ajan. ”Helsingissäkin on pohdittu myös aivan vakavasti muiden kirkkotilojen käyttöä joitakin messuja varten. Katsotaan.”

On kuitenkin tietysti hyvin positiivista, että sekä uskovien että pappien lukumäärä kasvaa. Kuudessa vuodessa piispa Teemu on ehtinyt vihkiä yhdeksän pappia. Se on paljon se: ”Tuo luku on varmaankin ennätys reformaation jälkeen! Olen siitä todella iloinen, on yksi parhaista asioista piispalle se, että saa vihkiä uusia pappeja.”

Verotusoikeus olisi avuksi

Kirkon talouden itsenäisyys saisi merkittävän avun, jos katolisella kirkolla olisi oikeus kerätä jäsenmaksunsa valtionverotuksen yhteydessä – tällainen oikeushan kirkolla on esimerkiksi Ruotsissa. Sen to-

teutuessa kirkon olisi mahdollisuus vastata kasvamisesta aiheutuviin tarpeisiin, jopa uusien kirkkojen hankkimiseen ja ylläpitämiseen.

Yhdessä uskontokuntien kanssa verotusoikeudesta ei kuitenkaan ole keskusteltu. Silloin tällöin on kuitenkin kuulunut tyytymättömyyttä nykyistä järjestelmää kohtaan, joka ei kohtele kaikkia uskontokuntia yhdenvertaisesti. Kysymys kuuluu, miksi luterilaisen ja ortodoksinen kirkon lisäksi muilta uskontokunnilta esitetään mahdollisuus omalla kustannuksellaan kerätä jäsenmaksua verotuksen yhteydessä. Se vaikuttaa epäoikeudenmukaiselta.

”Me emme ehkä ole sanoneet sitä niin suoraan”, piispa vastaa ja jatkaa: ”vaikka kyllähän se sitä on”. Kirkko on pyrkinyt toimimaan asiassa hiljaisesti, myös viime aikoina, mutta jostakin on löytynyt aina myös vastustusta, ”ikään kuin kirkollisvero olisi pyhä asia, johon ei saa koskea”.

”Verotusoikeus olisi kyllä huomattava parannus. Tosin vastuunkanto kirkon taloudesta on pikkuhiljaa kasvanut muutenkin. Niin kuin katolilaisten määräkin.”

Iloja ja suruja

Oman paikalliskirkkomme elämä on piispan mielestä kehittynyt pääosin myönteiseen suuntaan. ”Katolilaisia on koko ajan enemmän ja he ovat innokkaasti mukana.”

Toisaalta piispaa huolestaa uskonnonopetuksen kohtalo. ”Se, miten uskonnonopetus järjestetään tulevaisuudessa ja mikä on sen sisältö, huolestuttaa minua todella.” Huolestuttavaa kehitystä olisi ainakin se, että kaikki lapset pantaisiin yhteisille uskontotunneille, joissa sitten yksi ja sama opettaja opettaisi kaikkia uskontoja. ”Onko tämä nyt sitten se ’ekumeeninen’ tapa toimia, se, että annetaan kaikille sama, ei varsinaisesti edes uskonnollinen vaan uskonnonhistoriallinen opetus?”

”Minusta se menee väärään suuntaan. Kyllä lasten pitäisi saada oman uskonnon opetusta, siihen heillä on oikeus.” Entä miten kirkko pystyisi sitten itse järjestämään katolisten lasten uskonnonopetuksen?

Oikeus uskonnonvapauteen

Yhteiskunta on omaksunut pitkälti negatiivisen uskonnonvapauskäsitteen. Sen mielestä ”paras uskonto on se, kun ei ole uskontoa ollenkaan”, piispa toteaa. Tästä on oltava huolissaan, ja siksi Suomen Ekumeenisessa Neuvostossakin on tämä aihe ollut esillä. ”Myös lapsilla on oikeus uskontoon.” Niinhän se on, ihminen on pohjimmiltaan uskonnollinen olento. Uskontoa ei pitäisi evätä lapsilta, vaan nimenomaan pitäisi pitää huolta siitä, että turvattaisiin heidän oikeutensa kasvaa uskonnon piirissä ja jäsentää maailmaa uskonnollisia käsitteitä tuntien.

Ehkäpä juuri siksi piispan viimeiset sanat tässä haastattelussa ovat tavallistakin merkityksellisemmät. Tervehdyksi kaikille katolilaisille hän halusi sanoa: ”Uskalla olla, kuka olet, ja ole katolilainen uskollisesti ja iloiten.”

Kiitos haastattelusta, piispa.

Marko Tervaportti

Kehitystä ja kysymyksiä

Voi olla vaikea nähdä, miten ekumenia on kehittynyt. ”Ehkä sitä voi hahmottaa